

DZIAŁALNOŚĆ RADY RODZICÓW PO NOWELIZACJI PRZEPISÓW OŚWIATOWYCH

Wprowadzenie

Europejska Karta Praw i Obowiązków Rodziców gwarantuje rodzicom w Europie prawo do bycia otaczanymi szacunkiem za ich odpowiedzialność jako pierwszych i najważniejszych wychowawców młodzieży, które powinno się przejawiać w poszanowaniu ich rodzicielskiej roli i wynikających z niej obowiązków. Karta gwarantuje rodzicom prawo oczekiwania od społeczeństwa i osób zaangażowanych w edukację wsparcia w swych wysiłkach wychowawczych, a także wpływ na politykę oświatową realizowaną w szkołach, w tym poprzez swoich reprezentantów skupionych w organizacjach tworzonych na wszystkich poziomach.

Nowelizacja ustawy o systemie oświaty i innych ustaw dokonana ustawą z dnia 11.04.2007r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2007r. Nr 80, poz. 542) ma na celu podniesienie rangi i zwiększenie roli rodziców w funkcjonowaniu szkoły.

*Przepisy znowelizowanej ustawy, które zaczęły obowiązywać od 1 września 2007 r., zwiększyły kompetencje rad rodziców w szkołach publicznych prowadzonych przez organ władzy publicznej oraz wprowadziły obligatoryjność funkcjonowania rady rodziców w szkołach i placówkach publicznych. Dotychczas w ustawie z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst jedn.- Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) był jedynie zapis, że w szkole i placówce **może** działać rada rodziców. Bardzo ważną zmianą jest także **obowiązek powoływania rady rodziców w każdym roku szkolnym na nowo**. Ustawodawca zapewnił, że rada rodziców, złożona z reprezentantów wszystkich klas, ma m.in. uprawnienia do uchwalania w porozumieniu z radą pedagogiczną programu wychowawczego i programu profilaktyki oraz opiniowania projektu planu finansowego składanego przez dyrektora szkoły. Jednocześnie rodzice będą mieli wpływ na decyzje dotyczące działalności stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie szkoły, prawo do współdecydowania o formie jednolitego stroju dla uczniów i możliwość wyrażania opinii o pracy nauczycieli.*

Wprowadzając zasadę corocznego wyboru rady rodziców ustawa definiuje jej kadencję, a poprzez sposób wyboru (tajny) przyczynia się do demokratyzacji tego obszaru życia szkolnego. Precyzyjnie określa przedstawicielstwo rodziców w radzie, jak również prawa wyborcze. Rada może też gromadzić fundusze w celu wspierania statutowej działalności i występować do odpowiednich organów w sprawach dotyczących wszystkich spraw szkoły. Ustawa pozostawia wiele swobody w zakresie działalności rady, jej zadań i obowiązków.

Czym jest rada rodziców?

Rada rodziców jest to demokratycznie wybrana grupa przedstawicieli rodziców wszystkich uczniów danej szkoły. Reprezentują oni ogół rodziców w kontaktach:

- z innymi organami szkoły, np. radą pedagogiczną, dyrektorem, lub samorządem uczniowskim,
- z instytucjami pozaszkolnymi, np. z samorządem lokalnym w celu pozyskania funduszy na zajęcia pozalekcyjne,
- z radami rodziców z innych szkół, np. w celu wymiany doświadczeń.

Dla właściwego funkcjonowania rady rodziców konieczne jest, aby działała ona jako autentyczny organ szkoły. Oznacza to, że:

- rada rodziców musi być organem autonomicznym, całkowicie niezależnym od rady pedagogicznej oraz dyrektora szkoły, co powinno przejawiać się przede wszystkim w sposobie wybierania jej członków,
- struktura organizacyjna rady, sposób jej pracy i podejmowania decyzji powinny zapewnić jej niezbędną operatywność,
- konieczne jest bieżące przekazywanie informacji ogółowi rodziców o prowadzonych przez radę działaniach,
- rada musi posiadać własny budżet i sprawnie nim zarządzać.

Kompetencje rady rodziców

Kompetencje rady rodziców wynikają z następujących dokumentów:

- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty i jej nowelizacja z dnia 11 kwietnia 2007 r.
 - art. 22a ust. 2b (wyrażanie opinii w sprawie odpowiednio zestawu programów wychowania przedszkolnego lub szkolnego zestawu programów nauczania i szkolnego zestawu podręczników)
 - art. 22a ust. 2g (wnioskowanie zmian w odpowiednio zestawie programów wychowania przedszkolnego lub szkolnym zestawie programów nauczania, a także szkolnym zestawie podręczników),
 - art. 36a ust. 5 pkt 2b oraz ust. 5b pkt 2 (udział przedstawicieli rodziców w komisji konkursowej powołanej w celu wyboru dyrektora),

- art. 56 ust. 2 (opiniowanie podjęcia i prowadzenia w szkole działalności przez stowarzyszenia i inne organizacje),
- art. 54 (kompetencje rady rodziców),
- art. 64a ust. 2, 3 i 4 (kwestie związane z obowiązkiem noszenia przez uczniów jednolitego stroju na terenie szkoły);
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela z późniejszymi zmianami, w szczególności:
 - art. 6a ust. 1 pkt. 5, umożliwiający radzie rodziców wnioskowanie o ocenę pracy nauczyciela,
 - art. 9c ust. 6 pkt. 1 i 2, zgodnie z którym rada rodziców ma prawo przedstawić swoją opinię na temat oceny dorobku zawodowego nauczyciela stażysty, kontraktowego i mianowanego za okres stażu.

Uprawnienia

Rodzice mają prawo do tworzenia demokratycznych i niezależnych od władz szkolnych reprezentacji rodzicielskich, czyli rad rodziców.

Rada rodziców ma prawo do:

- *suwerennego określania swojej wewnętrznej organizacji - oznacza to, że nikt z władz szkoły (dyrektor, rada pedagogiczna) nie może wpływać na jej skład ani na strukturę,*
- *gromadzenia środków finansowych dla wspierania działalności statutowej szkoły i wydawania ich zgodnie z własną wolą,*
- *występowania do dyrektora oraz pozostałych organów szkoły w sprawach związanych:*
 - *z jakością nauczania (np. starania o certyfikat ISO),*
 - *z wychowywaniem dzieci (np. organizowanie tzw. Zielonych szkół),*
 - *z finansami szkoły (np. wniosek do władz szkoły o wygospodarowanie pieniędzy na kółka zainteresowań),*
 - *z bezpieczeństwem (np. wprowadzenie identyfikatorów).*

Rada rodziców uchwała w porozumieniu z radą pedagogiczną program wychowawczy szkoły i program profilaktyki. Program wychowawczy obejmuje:

- 1. zadania wychowawców klas,*
- 2. treści wychowawcze zawarte w statucie i regulaminie szkolnym,*
- 3. zasady współpracy wychowawców z rodzicami i samorządem uczniowskim.*

Program profilaktyki ma na celu:

- 1. rozwijanie zainteresowań uczniów (np. tworzenie kółek zainteresowań),*
- 2. przeciwdziałanie niepowodzeniom w nauce (np. pomoc dzieciom z rodzin patologicznych, współpraca z ośrodkami wychowawczymi),*
- 3. zapewnienie bezpieczeństwa w szkole,*
- 4. zapobieganie uzależnieniom uczniów.*

Uwaga!

Jeśli program wychowawczy i program profilaktyki nie zostaną uchwalone, wówczas są ustalane przez dyrektora szkoły w uzgodnieniu z kuratorem oświaty i obowiązują do czasu ich uchwalenia przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.

Rada rodziców opiniuje:

- program i harmonogram poprawy efektywności kształcenia lub wychowania*
- projekt planu finansowego składanego przez dyrektora szkoły, przy czym ostateczna decyzja w tej sprawie należy do dyrektora,*
- opiniuje szkolny zestaw podręczników i programów nauczania, jednak ostateczna decyzja należy do rady pedagogicznej, która podejmuje stosowną uchwałę,*

Rada rodziców może także opiniować wzór jednolitego stroju (obligatoryjnego w szkołach podstawowych i gimnazjach) noszonego przez uczniów na terenie szkoły, jednak ostateczna decyzja należy do dyrektora. W szkołach ponadgimnazjalnych dyrektor może, po zasięgnięciu opinii Rady rodziców, wprowadzić obowiązek noszenia jednolitego stroju na terenie szkoły.

Rada rodziców decyduje o tym, czy dyrektor wyrazi zgodę na działalność w szkole stowarzyszeń bądź organizacji pozaszkolnych takich, jak np.:

ZHP (Związek Harcerstwa Polskiego),

ZHR (Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej),

PCK (Polski Czerwony Krzyż),

LOP (Liga Ochrony Przyrody).

Ważne jest to, że rada rodziców ma prawo zakazania wstępu na teren szkoły organizacjom, które mogą mieć zgubny wpływ na rozwój dzieci. Przykładami takich organizacji mogą być: sekty czy też organizacje negujące wartości preferowane przez rodziców.

Obowiązki

Rada rodziców ma obowiązek:

- *gospodarowania zgromadzonymi środkami finansowymi w sposób racjonalny i oszczędny, przy czym należy pamiętać, że finanse rady mogą być kontrolowane jedynie przez:*
 - *Komisję Rewizyjną (wewnętrzny organ rady rodziców),*
 - *Regionalną Izbę Obrachunkową,*
 - *Urząd Skarbowy.*
- *dokonania demokratycznego, tajnego wyboru swoich przedstawicieli do rady rodziców, co wynika z ustawy, zatem wybór przedstawicieli nie może odbywać się w inny sposób,*
- *stworzenia takiej struktury organizacyjnej oraz sposobu pracy i trybu podejmowania decyzji, które zapewnią jej niezbędną sprawność i operatywność, dopasowane do realiów szkoły,*
- *działania w sposób przejrzysty - ogół rodziców powinien być informowany o prowadzonych przez radę działaniach; koniecznością jest również systematyczne rozliczanie się z wykorzystanych środków finansowych; dobrą praktyką jest przedstawianie rodzicom dokładnych rozliczeń przychodów i wydatków,*

Powołanie rady rodziców

Według nowych przepisów w skład rad rodziców wchodzi:

- w szkołach - po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału,

Uwaga!

Zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty przedszkola zaliczane są do szkół)

- w placówkach - co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki,
- w szkołach artystycznych - co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.

Począwszy od roku szkolnego 2008/2009, rady rodziców będą powoływane już na podstawie regulaminu opracowanego przez nowo wybrane w roku szkolnym 2007/2008 rady rodziców. W roku szkolnym 2007/2008 będzie to regulamin ustalony przez dotychczas działającą radę rodziców, ewentualnie wobec jej braku przez radę pedagogiczną.

O pomoc w zorganizowaniu zebrań z rodzicami i poinformowanie ich o trybie procedowania można poprosić nauczycieli (wychowawców klas) lub czynności te może podjąć także jeden z rodziców.

Na zebraniu klasowym powołanym w celu wyboru przedstawiciela do rady rodziców należy:

- wybrać przewodniczącego i sekretarza obrad (głosowanie jawne),
- przyjąć porządek obrad.

Uwaga!

- od tego momentu rodzice powinni obradować sami, bez udziału wychowawcy klasy, co zapewni im swobodę dyskusji i nieskrępowane wyrażanie opinii.

- zatwierdzić na wniosek przewodniczącego, regulamin zebrania oraz wybrać komisję skrutacyjną, przeprowadzić wybór reprezentanta do rady rodziców zgodnie z uchwalonym regulaminem wyboru członków rady rodziców (w roku szkolnym 2007/2008 będzie to regulamin ustalony przez dotychczas działającą radę rodziców, ewentualnie wobec jej braku przez radę pedagogiczną; w roku szkolnym 2008/2009 wybory odbędą się już na podstawie regulaminu ustalonego przez nowo powołaną radę rodziców).

Uwaga!

Przeprowadzenie wyboru przedstawiciela do rady rodziców może nastąpić wyłącznie w głosowaniu tajnym !

W celu prawidłowego i sprawnego funkcjonowania rady oraz zapewnienia prawidłowego podejmowania uchwał, na pierwszym zebraniu nowopowołanej rady, należy:

- *wybrać przewodniczącego i sekretarza zebrania (w głosowaniu jawnym),*
- *przyjąć regulamin i porządek obrad (przygotowany wcześniej przez grupę występującą z inicjatywą utworzenia rady rodziców, z uwzględnieniem trybu wyboru członków Prezydium rady rodziców (tj. organu kierowniczego) i Komisji Rewizyjnej (tj. organu kontroli finansów i gospodarki rady) – tryb tajny lub jawny),*
- *określić liczebność Prezydium rady rodziców i jej Komisji Rewizyjnej poprzez głosowanie jawne,*
- *powołać komisję skrutacyjną,*
- *zgłosić kandydatów do Prezydium rady rodziców i Komisji Rewizyjnej,*
- *przeprowadzić wybór do Prezydium RR i Komisji Rewizyjnej RR, (podczas głosowania na członków Prezydium wybiera się przewodniczącego, wiceprzewodniczącego, sekretarza, skarbnika)*
- *powołać grupę członków RR w celu opracowania regulaminu rady rodziców (powołania tego może dokonać cała RR lub jej Prezydium),*
- *podjąć uchwałę w sprawie opiniowania projektu regulaminu rady rodziców (czy w formie uchwały, czy akceptacji każdego z członków),*
- *opracować projekt regulaminu zebrań i projektów uchwał niezbędnych do ich prawidłowego przeprowadzenia (w tym celu można posilkować się dotychczas obowiązującym regulaminem rady rodziców oraz statutem szkoły)*

Członkowie rady rodziców, a zwłaszcza osoby zasiadające w Prezydium i Komisji Rewizyjnej, powinni dobrze zapoznać się ze statutem szkoły, regulaminem pracy rady pedagogicznej oraz wewnątrzszkolnym systemem oceniania. Znając te dokumenty mogą skutecznie i sprawnie działać, a także uniknąć ewentualnych nieporozumień z władzami szkoły.

Regulamin rady rodziców.

Rada rodziców działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu, który jest swoistą "konstytucją" organu przedstawicielskiego rodziców.

Regulamin rady rodziców jest dokumentem, wyznaczającym cele, zadania i organizację rady, a zatem powinien on być napisany w sposób staranny i uwzględniający specyfikę danej szkoły, przy wzięciu pod uwagę dokumentów szkolnych a zwłaszcza statutu szkoły.

Twórców treści regulaminu, wyznacza Prezydium rady rodziców na pierwszych obradach.

Gotowy regulamin jest przedstawiany całej Radzie na następnym posiedzeniu, kiedy to następuje jego wspólne omówienie i dokonanie ewentualnych poprawek. Następnie rada poprzez jawne głosowanie przyjmuje uchwałę zatwierdzającą regulamin.

Uwaga!

Zależy podkreślić, że regulamin rady rodziców jest bardzo ważnym aktem. Na nim opiera się cała działalność rady rodziców, od jego przestrzegania i prawidłowego sformułowania niejednokrotnie może zależeć także ważność uchwał rady rodziców, a od nich z kolei ważne sprawy szkoły i sytuacja dzieci.

Właściwie skonstruowany regulamin winien regulować następujące kwestie:

- *cele i zadania rady rodziców,*
- *opis struktury i zasad wyborów rady oraz jej organów wewnętrznych (w szczególności: jaki jest tryb i sposób wyboru członków rady, w jaki sposób się ich odwołuje, jaki jest tryb i sposób wyboru członków Prezydium i Komisji Rewizyjnej, jaki jest skład Prezydium, jakie są zasady podejmowania decyzji i sposób zwoływania posiedzeń rady),*
- *kompetencje i zasady działania rady oraz jej organów wewnętrznych,*
- *zasady gospodarki finansowej i wydatkowania funduszu rady (w szczególności: źródła funduszy rady, sposób ich wydatkowania, kto może składać wnioski o przyznanie środków z funduszu rady, zasady prowadzenia preliminarza),*
- *zasady dokonywania zmian w Regulaminie.*

W celu sprawnego przeprowadzenia wyborów do rady rodziców wskazane jest jak najszybsze uchwalenie w regulaminie kwestii regulujących wybory rady rodziców, a w tym celu należy:

- *ustalić terminy zebrań klasowych, na których nastąpi wybór reprezentanta do rady rodziców,*
- *ustalić termin pierwszego w roku szkolnym zebrania rady rodziców,*

- *podjąć uchwałę dotyczącą trybu wyboru przedstawicieli do rady rodziców w kolejnych latach (uchwałą tą mogą być regulowane wszystkie kwestie za wyjątkiem tajności głosowania, gdyż tajne głosowanie jest obligatoryjne).*

W regulaminie koniecznie należy uwzględnić sytuacje, w których rada rodziców (w myśl przywołanych przepisów) wywiera wpływ na sprawy szkoły. Muszą w nim koniecznie zostać uregulowane takie kwestie, jak:

- *tryb wyboru przedstawicieli rodziców do składu komisji konkursowej powoływanej w celu przeprowadzenia konkursu na dyrektora szkoły,*
- *tryb wydawania opinii przewidzianych w przepisach ustawy o systemie oświaty i Karty Nauczyciela.*

Niezależnie od powyższego należy również pamiętać, iż w szkole oprócz rady rodziców działają również rady oddziałowe, których zadaniem jest przede wszystkim realizacja zadań w ramach danego oddziału. Rada oddziałowa reprezentuje rodziców uczniów danego oddziału w radzie rodziców.

Rada Oddziałowa może występować, w porozumieniu z wychowawcą uczniów, z wnioskami do dyrektora szkoły oraz nauczycieli w sprawach istotnych dla uczniów, współdziała również z przewodniczącym rady rodziców i prezydium RR w celu wykonania zadań o charakterze ogólnoszkolnym, a jej pracami kieruje przewodniczący.

Podsumowanie

Prawidłowo powołana i działająca rada rodziców jest całkowicie niezależna od dyrekcji szkoły i nauczycieli. Jej praca i przyznane kompetencje mogą stanowić natomiast znakomite narzędzie do wpływania na politykę oświatową szkoły, organów prowadzących oraz organów nadzoru pedagogicznego - zgodnie z oczekiwaniami wszystkich rodziców.

Po zmianie ustawy o systemie oświaty, od 1 września 2007r. uprawnienia rodziców w szkołach są równorzędne do tych jakie mają dyrektorzy i nauczyciele. Mogą ingerować w sprawy finansowe, wychowawcze, a nawet personalne. Rodzice przez swych reprezentantów mogą występować z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły.

Z wnioskami i opiniami mogą występować do dyrektora szkoły, rady szkoły, samorządu uczniowskiego, organu prowadzącego szkołę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą.

Nie ulega wątpliwości, że po nowelizacji ustawy o systemie oświaty w ręce rodziców złożono współodpowiedzialność za edukację dzieci, ale też wyposażono ich we wszystkie niezbędne narzędzia do skutecznego realizowania ich wpływu na edukację.